

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, A. M.DC.XXIX

Dominica Sexta Post Epiphan[iam].

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56232)

dignetur, qui cum Filio & Spiritu paraceto, potest omnia Deus Pater, Amen.

DOMINICA SEXTA POST EPIPHAN.

Partes.

- 1. De magnis, arte factis minimis; minimoque regno.
- 2. Quid grani parvitas; ad divina, totamque Ecclesiam collata.
- 3. Quid eadem ad Ecclesiam adiuncta & contenta.
- 4. De grano fidei & doctrina.
- 5. De aubus.
- 6. De fermento.

Simile est regnum caelorum grano sinapis. Matth. 13.

FIGURA.

Dan. 4.

POTENS ille Babyloniorum Monarcha Nabuchodonosor terribile olim somnium vidit multaque includens prodigia: vidit, inquam, arborem in meditullio terrae conficam, cuius caput luxuriantibus comis ad nubes pertingeret, radices ad terrae usque centrum descenderent: ramorum adhuc brachia per quatuor mundi latera extenderent, & de fructibus illius omnes pascerentur, in ramis volucres caeli nidificarent, sub umbra vero varia animalium genera luderent, & defecerent. Et ecce tibi vox subito caelo de lapsa, quae arborem succidi, & radice tenuis amputari iubebat. Sensu litterali iam seposito, eo, inquam, quem Daniel regi visionem exponendo patebat: scilicet regem arborem esse: quae excrescenda esset, quod regnum amitteret, sed radice nihilominus permaneret, quando scilicet ad regnum postliminio reverteretur: existimo visionem hanc Evangelij hodierni figuram esse, in quo Christus regnum caelorum grano sinapis simile esse perhibet, quod quamvis omnium seminum sit minimum germinans, caeteris plantis exerceat sublimius, & aera quodammodo ferit. Huic autem grano

quid obstat, quo minus Christum similem esse dicamus: qui in hunc mundo exiguus quidem fuit, humilis, plebis abiectio, & vermiculus terrae: sed in terram deinde iactus; post gloriosam, inquam, resurrectionem, ita excrevit, ut volucres caeli in ramis eius nidos construxerint, id est. Sanctorum animae sub umbra illius delituerint, & omnem ab ipso suam beatitudinem traxerint. In medio item terrae plantatus est, dum in Palestina, quae vinctus & meditullium, ut Cosmographi tradunt, orbis, natus apparer: Caelos quoque vertice tetigit, & radice ad terrae centrum pertigit, quod verus esset Deus in celestibus agens, verus item homo in terra cum hominibus conversatus. Ramos per orbem diffudit, quod potentia illius ab arctico polo, usque ad antarcticum se extenderit. In ipsius ramis nidificaverunt aves, & ad truncam & sederunt animalia: quod tam Angeli quam homines omnem a IESU CHRISTO gloriam & beatitudinem duxerint. Excisa porro fuit, Christo moriente. Hac de re hodie actus sumus, discussuram inquam, cur Christus grano sinapis comparate voluerit. Eius huc maiestatem auxiliariam aduocemus: matrisque illius gloriose patrocinium supplices inuocemus, quam verbis angelicis ante omnia saluabimus. Ave Maria.

Qui naturae miracula, mundi huius inferioris prodigia describere, quae Ethnici olim tantopere demirati sunt: referunt inter caetera, mirabilia quaedam opera, quae vel ars vel industria hominum produxit, & in naturae theatro spectanda proposuit. Celebrant in primis opus illud eximium: licet in tenui elaboratum, quo Myrmecides sculptor egregius curram quadriugum, & aurigam eidem insidentem, tam industrie & scite, tamque exiguo in subiecto formauit, ut alis eum suis musca tegetet atque obumbraret: illud item alterius sculptoris, qui in cerasi nucleo nauem omnibus necessarijs instructam efformauit: sed adeo tenuem, ut apicula in antenna constituta suis eam cooperiret alis. An non haec ad naturae ludibrium? an non haec artificium eius quam proxime imitari, ne dicam sperare?

Mirabilia & artificiosa quaedam opera. Textor in thesauro tom. 2.

Aliud

Aliud non minus stupendum refert Pli-
nius, dum scriptoris manum adeo subtilem
& argutam celebrat, vt vniuersam Homeri
Iliadem, tot bella, tot confictus, tot concer-
tationes ducum, militum congressus, vexil-
lorum expansiones, adhuc myriades aliquot
versuum continentem, descriptam, nuci in-
cluserit. Fuit deinde nostra tempestate scul-
ptor adeo dexter & artificiosus, vt in gemma
vndecim Virginum millia exprimere non
dubitarit, tanto quidem artificio, vt nulla
numero defuerit. Exclamem igitur merito
hic, ô paradoxa, & prodigia naturam super-
rancia! Vt etiam è sacro thesauro exempla
aliquot proferam, non possum quin Eze-
chielis hic etiam Prophetæ artificium de-
prædicem, qui laterem à Deo iussus sumere,
instat Apellis, ciuitatem Hierosolymitanam
cum omnibus castellis, propugnaculis, mu-
nitionibus & obsidentium corona in eodem
descripsit; urbem tamen adeo spatiosam &
amplam, vt, teste Iosepho, ducenta homi-
num millia in se comprehenderit. *Et iussit*

Ezech. 4.

hominia, sume tibi laterem, & pone eum coram
te, & describes in eo ciuitatem Hierusalem, & edi-
ficabis aduersus eam obsidionem, & edificabis
munitiones. An non enim miraculo videatur
simile, urbem tam frequentem & populo-
sam, muros adhuc eius & propugnacula ob-
sidionemq; circumsecus positam, lateris spa-
tio comprehendi?

Dan. 2.

Nabuchodon sor rex somnians vidit, è
miram & Dei nutu peractam lapillum è sub-
limi monte, nu lo impellente, delapsum, &
statuæ è varia constata materia pedibus il-
lapse, eandem in cinerem redigere: eumq;
mox ita intumescere prægnantè, vt in mon-
tem Olympo & Atlante maiorem exere-
rit, & vniuersam terræ superficiem comple-
rit. Inauditum vero & ab hominum memo-
ria inuisum, montes in lapillos excrecere,
oceanum in guttam redigi, & elephantum in
muscum angustari.

Partis æter-
ni artificii.

Pater æternus, omnipotens illud namq;
simile quid in orbe producturus, imo omnè
omnium artificum industriam superaturus,
opus edidit, quod omnes stupeat antiquitas,
& superior ætas admirabunda decantet.
Omnia namque in angustum redigendo,

Tom. 1. Pars Hyemalis.

è Deo hominem, è Creatore creaturam, è
Domino seruum, ex æterno temporalem, ex
infinito finitum, ex impassibili & immortali
passibilem & mortalem, humanisq; ærumnis
obnoxium constituit, quod describens Isaias
exclamat: *Consummationem & abbreviationem* *Isai. 10.*
Dominus Deus exercituum faciet in medio terræ.
In quo de mysterio incarnationis, opere illo
admirabili, quo maius nullum in orbe visum
est, vaticinatur. Quod & Apostolus admi-
rans ait, *Verbum abbreviatum fecit Dominus su-* *Rom. 9.*
per terram.

Mirabilia profecto hæc: sed aliud longe
mirabilius quod nulli quidè priorum cedat,
hodierno Euangelio legitur descriptum, vbi
Christus Redemptor in grano sinapis, omniū
rerum in hoc orbe creaturarum minimo, cœ-
lestis gloriæ amplitudinem & vniuersam ec-
clesiæ monarchiam spectandam proponit.
Describit id ipsum S. Matth. *Simile est regnum* *Matth. 13.*
cælorum grano sinapis. Dux hoc Euangelio
continentur parabolæ, vna de grano sinapis,
de fermento altera: ambas has expositurus,
in duas concionem partes distinguam, priori
primam posteriori alteram complexurus.

Principio igitur quotquot parabolæ hu-
ius sensum persequuti sunt, in diuersas & in-
ter se discrepantes sententias abiere. Fuere
enim qui per hoc regnum doctrinam Euan-
gelicam intellexerunt, de qua Matth. 21 su-
perponitur. *Auferetur à*
vobis regnum Dei: huius opinionis S. Hiero-
nym. est. Alij hic fidem definiunt, vt
Ambros. ser. 1. & Augustin. ser. 37. de sanctis.
Alij Christum hic exprimi arbitrantur, alij
Ecclesiam denotare, quibus vitimis & meum
calculum addo. Ipsa enim vere regnum cœ-
lorum est: vt pote quæ legibus plane cœle-
stibus dirigatur, quæ nisi cœlestia deposcat,
cœlo originem ducat, in cœlestib. conu-
rsetur, finis denique eius & scopus. sit ad cœle-
stem clientes suos beatitudinem deducere,
& à terrenis auocare.

Et sane Ecclesia regnum est, & regnum
Iesu Christi, de quo locutum credo Archan-
gelum cum Deipatre diceret: *Et regni eius non* *Luc. 1.*
erit finis: & Danielem Prophetam, *Regnum*
quod in æternum non dissipabitur, regnum *Dan. 6.*
quod ipse rex intellexit, dum coram Pilato
dice-

diceret: *Regnum meum non est de hoc mundo.* id est, non regnum meum instar regnorum mundi huius, quæ rerum varietati exposita in momento peitantesunt, quæ exterius quidem splendorem quandam & maiestatem præferunt, interius vero sordent & exigua sunt.

Ecclesia
grano sinapi
confer
tur.
Philip. 2.
Isai 53.
1. Cor. 1.

Porro regnum hoc grano sinapis persimile est: in principio enim exiguum est: primo propter principem eius & caput, qui exmanavit seipsum & abiicit, quique ultimus & novissimus & despectus habitus fuit. Secundo propter doctrinam Evangelicam, quæ parva est & exteriori specie vilis, vt Apostolus ad Corinth. ait, *Nos prædicamus Jesum Christum crucifixum, Iudæis scandalum, gentibus stultitiam.* Id est, non annuntiamus deorum maiestatem, vt olim Plato: non ferimus leges, nec rerum publ. statum constituimus vt ycurgus: de principijs rerum non agimus, vt Arist. refluxum aut defluum mare non docemus, non influxus celestes, elementorum qualitates & vires, terræ dimensionem, aliaque communem hominum caprum excellentia, quæ veteres olim Philosophi, nominis alienius comparandi ergo, docuere, sed Iesum Christum prædicamus & hunc crucifixum: doctrinam profitemur, quæ & Iudæos offendat, & gentibus videatur stultitia. Adeo vt Arnobius restetur, Gentiles olim Christianis insultasse ac vitio vertisse, quod hominem aliorum instar è muliere natum, & viti crucis supplicio interemptum, Deum esse contēderent, vt Deū agnoscerent & venerarentur. Præterea, quod eadem non nisi humilia & abiecta doceat, mundi nempe splendorem & vanitatem contemnere; honores & factum pedibus proterere, gloriam aspernari, paupertatem amplecti, & humilitatem animi omnibus in rebus lectari. Vnde Matthæus, *Nisi efficiamini sicuti paruuli, non intrabitis in regnum celorum.*

Ethnici
Christianis
olim insultabāt
quod crucifixum
Deum colerent.

Matth. 18.

Tertio, regnum hoc exiguum & angustum dici potest, propter principium & ortum: quod qui eiusdem fundatoris fuere, prima fundamenta iacere inimicos insultantes fregere, leges & statuta in eodem obseruari necessaria promulgauere, piscatores fuerint, indocti, multarum rerum ignari, &

omnium quodammodo mortalium abiectissimi. Testatur id ipsum vnus è fundatoribus Paulus, *Qua stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: qua infirma sunt, vt confundat fortia.* Perinde ac si dixisset, Altissimus ille Deus, cuius iudicia sunt impenetrabilia, ea quæ mundus vt fatua & insipida reijciebat, telegit in sapientium confusione: & quæ vt imbecilla, fragiliaq; vilipendebat, assumpsit, vt potentia elumbarer, & valida enervaret.

1. Cor. 1.

Quarto, propter exiguum credentium numerum: pauci enim initio legem evangelicam amplectebatur, vt quam difficilem crederent & grauem. Vnde ipse suos Christus allocutus ait, *Nolite timere pusillus grex.* Regnum igitur celorum merito grano sinapis persimile esse perhibetur.

Duo regno
rum gene
ra.
Psal. 36.

Quod quo melius intelligatur, duplex regnum statui posse norandum est, terrenum vnum alterum cœleste: inter quæ ingens profecto discrimen est & alterum ab altero multum distat. Terreni quippe splendor & maiestas in rebus exterioribus sita sunt vt pote quod exteri magnum & amplum videatur nihil autem in se includat & emedulatum sit. Hinc inter dum cedris Libani comparatur, *Vidi impium superexaltatum sicut cedar. Libani:* interdū arbori quæ cœlum capite feriat, qualis erat illa, quæ regnum Nabuchodonosor designabat, cœleste porro omnique eius maiestas, interiora respicit, *Omnis gloria eius filia,* Ecclesiæ inquam abintus. Ideoque grano sinapis comparatur, quod magna quidem virtute præditum, exterius vero nullam speciem præfert.

Dan. 4.
Psal. 44.

Deinde regnum mundi huius, initio ingens & vastum est, magnæque potentia sed vbi conciderit, & ad finem decenerit, non nisi ymbra & cinis. Cuius figura fuit statua illa Nabuchodonosoris cuius quidem caput aureum, pedes & articulorum extrema fictilia & lutea. Considerent hæc obsecro, qui rebus terrenis hodie in tantum adherentes, voluptates mundi conlectantur, ijsque immergi gemunt. Quod in veteri Testamento ita designauit Deus: inter cætera namq; quæ in tabernaculi vsu parari iussit, vasa, lebetes duos concianari ad suscipiendos cines

Regnum
mundi ini
tio magnū,
sed postea
in cinerem
evanescit.

Exod. 27. res voluit: ut hinc colligeremus, primam nobis curam esse debere, colligere cineres mundi scilicet, in cineres & pulverem redigendi, finem inquiri.

Mundus à magnis incipit, & in parvis definit. Mundus à maioribus, contra vulgarem naturæ à minimis incipientis ordinem, originem sumit, & in parva definit. Gigantes turrim Babel edificari alia conceperit, sed in linguarum confusionem deliere, somnia Nabuchodonosor ab arboribus sumptere exordium & in radicibus finierunt: regius Christi in Ierololyam introitus ab oratione & regno incipit, *Benedictus, qui venit in nomine Domini: a uerex Iudeorum: & in cruce finit, Tolle, crucifige.* Mundus denique a voluptatibus & deliciis incipit, in tormento, & ærumnis expirat. In Apocal. namque scriptum est, *Quantum fuit in deliciis, tantum datus illi tormentum.* Testis sit diues ille epulo, qui epulatus quotidie splendide, tandem sepultus fuit in inferno. O triste & infelix regnum!

Apoc. 18. Huc respexit in Euagelio Dominus, cum in nuptiis Canensibus diceret, *Omnis homo primum bonum vinum ponit, postea id quod deterius est.* At non hæc Dei agendi est ratio, qui à minoribus solet incipere & paulatim ad maiora progressum facit, ab ærumnis sed a gaudiis, à paupertate ad opulentiam: à cruce ad regnum delabitur A carcere Ægyptio Iosephum ad honores & regiam dignitatem euocat: Danielem à leonibus ad palatium & purpuram sublimat: Mardocheum à ciliicio, & cinere ad trabeam, & honores regios euehit: denique à cruce & monte Caluarie Christum ad regnum sempiternum promouit. Vnde Apostolus: *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen.*

Ioan. 3. Ita magnus ille Deus à grano incipit sinapis, & in arbores proceras definit. In magno creationis opere ab imperfecto & indigito chaos auspiciatur, & in mundum perfectum, numerisque omnibus absolutum definit, à piscibus & auibus initium duxit, & homo microcosmus operis exiit finis. Idque iuxta communem naturæ ordinem, quæ à minoribus sensim & paulatim ad maiora ascendit. Prius enim, ait Aristoteles, vita

Gen. 39. *Dan. 4.* *Esth. 6. 7.* *Philip. 2.*

Deus à paruis incipit, & in maiores definit.

plantæ postea animalis, tum demum hominis viuimus. Ita Ecclesia, ipso sui initio parua, & tandem excrefcens in immensum, grano sinapis per similis est.

Hinc ipsa in sacris literis lunæ nomine dici solet, Psal. 88. & Cantic. 6. nam ut noctiuagus ille planetes initio exiguus est, & non nisi tenuia cornua ostentat, minuiturque, donec in orbem coalescat: ita Ecclesia ipso sui exordio tenuis & perobscura fuit, sed excreuit deinde & ad finem usque sæculi excrefcet, atque immensum augebitur, donec totum orbem impleuerit. De solo igitur Iesu Christo dici potest: *Dominabitur à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos orbis terrarum.* Nec aliud aduersus Donatistas, qui Ecclesiam vniuersalem exiguo Africa angulo cõcludebant, uti & hodie Caluinistæ eandem Genearum terminis circumseribunt, Augustinus telum dirigit, quam hac depromptu pharetra: ostendendo nimirum Ecclesiam, tanto tempore elapso, tam exiguis non posse finibus cõtineri. Verba eius hæc sunt: *Ecclesia luna similis est: si quis nouam lunam primo & secundo die non videt, dignus est uenia, qui autem iam plenam non videt, cæcus est.* Valentius & maiores editurum plagas crediderim telum hoc aduersus Caluinistas nostros torqueri posse. Si enim Donatistas cæcutire dixit Augustinus, quod Ecclesiam, quæ quadringentis iam annis post Christi ascensionem durauerat, non viderent: quid de Caluinistis, nostræque tempestatis hæreticis dicendum, qui post mille quingentos annos, non modo Ecclesiam non vident, sed ne videri quidem posse contendunt, eamque penitus inuisibilem asserunt: sed plura hic non recensendo, ut ad propositum thema reuertar, simile est regnum

Matth. 13. *colorum grano sinapis.*

Cæterum opera Dei ab exiguis & paruis Opera Dei principis initium ducunt, ac finis & exitus à paruis in non nisi magnum quid & heroicum includit. Primi Euangelij præcones disseminatoresque, fuerunt piscatores indocti & ignari, & ecce, celeberrimi mox Philosophi, reges potentissimi, tyranni crudelissimi, cultuque idolorum dediti ipsam amplecti sunt, & tumētia corda eidem submittere, perspectum hoc habebat magnus ille legis doctor Gamaliel, cum diceret:

Matth. 13. *colorum grano sinapis.*

V 2 cetera:

Ecclesia luna comparatur.

Nec Psal. 71.

Caluinista. rum cæci- tas Ecclesia non vident.

Matth. 13.

Act. 5.

ce: et: Si ex hominibus est consilium hoc, statim dissolvitur, si autem ex Deo; dissolvi non poterit, sed pravalebit.

Lib. 2. de bon. discip. cap. 14.

Hinc evidenter colligi discrimen poterit, inter Dei & hominum opera: divina siquidem ab humili auspiciantur, & in gloriosum & spectabile desinunt; humana vero a fastu ducunt exordium, quotidieque decrefcentia in nihilum tandem & metam infamiam desinunt. Egregium hanc in rem apologum refert Crinitus, Cucurbita scilicet pino consistam, in altum excrefendo ramis eius implexam, insolescere cœpisse, auctamque viribus viroreque, his arborem verbis allocutam: En, vides, ut te supero, ut amplius folas, ut virore presto. Pinum vero, insolentiam deridendo subintulisse, equidē aliquot iam brumas & ætates pertuli, varias cœli iniurias exhibilans, gelu hyemes, calorem, æstum superavi; & integra, ut vides persevero, fortunæ invidia fractura: te vero ad primam cœli iniuriam & rigorem borealem superbas hasce comas deponentem vidbo, & insolentiam compellet aeris inclementia, ac tunc cornua depones & cristas: mox enim ut frōdissuus defauite inceperit Aquilo, folia tua destuent, flores emorientur, fructus putrescent, omnisque decor & splendor, ob quem tantopere te modo effers, emarcescet. Quod Alciatus, mundanam felicitatem in momento evanescentem exhibilans, egregio designavit emblemate. Verba dabo:

Ambi. 124.

Aeriam propter (id est prope) creviss. cucurbita pinum

Dicitur, & grandis luxuriosa coma.

Cum ramos complexa, ipsumq; aggressa cacumen,

Se prestare aliis credidit arb. ribus:

Cui pinus: nimis brevis est hæc gloria: nam te

Protinus adveniet, qua male perdis, hyems.

Iterum igitur repero, quod dixi inter cœli terræq; opera discrimen posse constitui. An non enim veteres illæ monarchiæ; & Imperia, fastu rurgida & potestate celeberrima, à splendore & superbia; Regnum autē Christi ab humilitate & abiectione exordium sumpsit: illo videlicet à Cyro, Dario, Cæsare, Alexandro; hoc vero à Crucifixo, qui se vermem & plebis opprobrium appellavit.

Vnde de se apud Prophetam ait: Non sunt via mea sicut via vestra, dicit Dominus: quia sicut exaltantur cœli à terra, sic exaltantur via mea à viis vestris.

Noui hic mihi cœceptus in mentem veniunt; & dico, Ecclesiam grano sinapis simile dici posse ob tentationes & persecutiones, quæ initio quidem exiguæ, sed antequam deficiant & sopiantur, excrefunt, & in mensum augentur. Sic Satan perfidus & versipellis ille tentator, a lapidib. cœpit: Dic ut lapides isti panes fiant, & in regna amplissima delit: Ostendit illi omnia regna mundi, dicens: Hæc omnia tibi dabo. Diluuiū à guttis incepit, quæ non nisi veperata & dumeia cooperirent, at in tantum postea illæ excrevere, tantamq; per terræ superficiem stragē edidere, ut cœlum laxatis fontibus & cataractis, in terram videretur effusum, ipsaque aqua decem cubitis summis montium fastigiis staret altior. Ad eundem etiam modum tentationes tenuæ habent exordium, sed catastrophē luctuosam, & damnā adferunt gravissima.

Tentationes initio exiguæ, sed in fine magna. Matth. 4. Genes. 7.

Infamis ille & mortalium scelestissimus

Judas ab oscuio cœpit, & in cruce finivit: 22.

vt verum esse Philosophorum hoc axioma

conferatur: Parvus error in principio, maximus

est in fine. Ægypti namq; plagæ à muscis, & à

ranis cœptæ in cruentatos annes & primo-

genitorum stragem desiere. Sic tentationes

initio instar mulcarum sunt, sed in fine, ele-

phantos magnitudine, crudelitate homici-

das & sicarios superant.

Innuere hoc sacra Scriptura dum conatur, metaphorice locuta est. Elaias enim ait: Esai. 14.

De radice colubri egredietur regulus, i. e. quærum

ipse quidem possum capere, 1. etatio exigua

& brevis, aliam longe grauiorem & maiorem

parit, vel. Tentatio, quæ instar colubri

mordet & pungit, peccatum progignit;

quod, non secus ac regulus corpora, animas

disperdit & interficiat: vel iuxta Euange-

lium, Granum sinapis in arborem excrefcit.

Ipsa quippe tentatio in ingressu non nisi vul-

pecula est: quam haud dubie in Canticis intel-

lexit Ipo sa, dum ait: C. pite & vulpeculas quæ

demoluntur vineas. at in fine leoniam rabiē

præfert, omniaq; deuorat & ablorbet, Tan-

quam leonugiens circuit quarens quem deuoret. 1. Pet. 5.

Idem

Ezech. 47.

Idem autem homini in tentationibus constituto credendum est accidere, quod Ezechielis fluvium transuadanti. Nam dum ingrederetur, non nisi ad talos aqua perueniebat, deinde genuū tenuit: mox pectus transcendens ad collum usque ascendit; tandem vero intumuit, ut submersionis periculum adiret. Non absimiles crediderim esse tentationes, quæ initio nihil quidem esse videntur, ut ne ad furas quidem aqua pertingat: at si quis morosius inhæreat, ulteriusque progrediatur, adeo intumescunt & insurgunt, ut perfectissimi quique naufragio facto submersi sæpe intereant, ita ut mox initio non nisi grana, mox arbores procerissimæ & validissimæ appareant. *Simile est regnum cælorum grano sinapis.*

Matth. 13.

III. Quidquid Ecclesia obseruat, exiguum est.

Gen. 2.

Vere itaq; Ecclesia grano sinapis comparatur, quod quæcumq; in Ecclesia obseruatur, & quidquid in Christianorum vita seruandū occurrit; non nisi tenuia sunt & difficilia, humilitas inquam, crux, paupertas, tribulationes, pœnitentia, lacrymæ; vera sinapis grana, quæ accipiens homo seminavit in agro suo. Nulla autem Deus præter hæc grana, in Ecclesiæ suæ agro seminare solet, olim quidem in paradiso arbores vitæ seminavit, at in Ecclesiæ agro non nisi grana sinapis: neq; enim aliud par est granum huic agro committere, cum omnia præter granum sinapis, non nisi lolium sint & zizania.

Leuit. 19.

Prohibuit in veteri lege Deus, ne quis diuerso agrum semine confereret, quod allegorico sensu ita exponendum cenſeo; tunc vere Ecclesiæ agrum diuerso semina feri, diuinumq; præceptum violari, cum voluptates & pœnitentiam simul quis studet amplecti, ac gentili & simul Christiano ritu vitam instituere. Hinc etiam olim vetuit vestium è lino lanaque pariter contextarum Ille porro duplicem vestem & diuersi filamenti gestare dicitur, qui Gentilitio & Christiano more simul viuere contendit, paupertatem vna cum diuitiis consecratur, contemni vult & magni ab omnibus fieri, victus & vestium asperitatem amplectitur, nec non delicias colit. At Christus non nisi vnicum sinapis granum agro suo committit, cui regnum cælorum simile esse ait.

Deut. 22.

Ecclesia profecto grano sinapis, tam si v. Ecclesia niuersum eius statum & amplitudinē, quam grano sinapis singula illius membra & partes spectemus, si similis comparatur. Si enim oculos in illius caput est per omnia coniciamus, quid Christo in passione quidam constituto vilis, & quid eodem tumulto gloriose exurgente maius? Quid virgine, tabro manibus victum quæritanti nupta, humilius & abiectius, quid eadē dum Deum parit gloriosus? Quis vnquā minus quid vidit quā Joa- nem in deserto, Palestinæ inedia membra mæcerantem? quis etiam quid illo Sancti, dum maius cum Judæi Messie instar eum colue- viuerent rint & habuerint, & de ipso à Christo di- exigui fuer- ctum sit: *Inter natos mulierum non surrexit re post mor- maior Ioanne Baptista.* Idiplum de reliquis tem ma- Sanctorum, Martyribus videlicet, Virgini- gnis hono- busq; censendum est: quibus nihil dum vi- ribus affe- uerent vilis & abiectius, utpote quos mun- di- dant, ut faciem & peripsam habebant, & o- mnium mortalium contemptissimos. Et ecce post mortem, certatim omnes amplissi- mos eis honores impendant, eolunt, vene- rantur, reliquias osculantur, quin & beatas se respubl. existimant, si modo illorū tutela & patrocinio gaudere queant. Ipsi quoque Reges eorum reliquias humeris gestare non erubescunt, pluriusque cineres sepultos & vi- les, quam scepra & diademata facere comperiuntur, quod Psalmographus admirans exclamat: *Nimis honorati sunt amici tui Deus.* Psal. 138.

Dic igitur, an non vere regnum cælorum grano sinapis sit simile?

Videtur autem parabola docere, eorum quæ agimus, finem & nunquam initium spectandum. In quo Deus & mundus multum inter se distant: mundus quippe grandia & ampla initio pollicetur, at finem si spectes, præter meras inanias nihil reperies: mango hic & agryta diuitias spondet, sed ditissimis quibusq; non nisi vile linteum & quinq; pedum spatium terra post mortem concedit? spondet honores, sed cheu in fine infamiam donat & ignominiam: spondet delicias & voluptates carnales, & non nisi morbi, cancri, fici, purulentæ & ægritudines variæ sequuntur: vitam deniq; diurnā & in omnem æuum duraturam, & dum minus expectatur, mortē arcessit. Quem bene igitur salo-

Deus & mundus plurimum inter se distident.

Ecclesi.

mon Omnia flumina intrant in mare. Quidquid enim mundus suggerit aut offert, initio quidem mel & ambrosia est, at finis amaritudinem & absinthium præfert: Deus autem è contra amara & difficilia in principio propinat, & dulciora & mellita in fine. Israclitas in Ægypto lactucis syluestribus pavit, quos deinde manna omnem in se suavitatem continentem in deserto refecit. Et ut eadem Mosis virga, quæ in regno Pharaonis aquas in sanguinem cõmutarat fontem aquæ salientis petra elicuit, Samson è mandibula, qua Philisthæos plurimos Orco dimiserat, fontem aquæ dulcis eduxit: ita etiam sæpius accidit, ut è rebus initio quidè amaris, inspidis & permolestis incredibilis dulcedo, iucunditas, delitiæ, voluptasque oriatur; & quod initio sinaperat, postea in arborum fructuum suauissimorum feracem excrescat. *Simile est regnum caelorum grano sinapis.*

Exod. 16.

Exod. 7.

Iud. 13.

Matth. 13.

IV.

Fides grano sinapis comparatur.

Matth. 17. Spec. exempl. dist. 279. §. 145.

Historia admirabilis.

Matth. 17.

Absolute me partem hæc credebam, sed aliud quod de sinapi dicendum occurrit. Dominum scilicet Iesum sinapis grano fidem aliquando similem esse dixisse, si habueris fidem sicut granum sinapis, id est, ardentem & flagrantem. In quam rem egregiam & scitam referam historiam, quæ huc optime facere videbitur. Calipha Tartarorum rex cum anno salutis humanæ M.C.XXV. Christianos omnes imperii sui finibus excludere & exterminare vellet, quidam ex aulicis consultus esse putavit eos à cõcepta opinione deducere, quos verbis Evangelii ad fidem mutandam facile persuaderi posse aiebat; docuisse nimirum dicebat in Evangelio Iesum Christianorum Deum, si habueris fidem sicut granum sinapis & dixeris monti huic: Transi hinc illuc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis. nihil autem huiusmodi illos effecturos putabat. Hoc ille consilium probans, omnes mox convocari Christianos imperat, peritque num Christus in sermonibus verax sit, & Evangelium certissimum; quibus ita se rem habere dicentibus Christianis, hunc mox locum produxit, quem nisi reipsa ante decem dies comprobarent, omnes se nec traditum cõminatus est. Episcopi & sacerdotes, Christianis per omnes regni limites diffusis triduanum mox ieiunium, orationibus subnixum

indixere, quo Deum sibi propitium redderent. Cum iam constitutum tempus advenisset, & omnes una cum rege unum in locum conuenissent, in nomine omnipotentis monti cuidam altissimo vnus eorum imperavit, alium ut in locum transmigraret; & ecce, rem mirabilem! mox loco cessit, veritatemque dicti Evangelici patefecit.

Idem propemodum reiecit Paulus Venerus dum rerum Orientalium historiam te- *Lib. 1. d. 7. gionib. O. riant. c. 8.*
xit; receperat enim Satacenæ Evangelio Christi insultantibus, eiusque auctoritatem & veritatem eleuantibus; huncque in primis locum, in quo de montibus per fidem transferendis agitur, obiciantibus; Christianos id reipsa declarasse, cum montem excelsum, haud procul ab urbe Tauro, precibus suis alio transulere, quod & ad thematis nostri expositionem videtur facere, quo dicitur: *Simile est regnum caelorum grano sinapis.* *Matth. 13.*

Ceterum inter omnia semina & grana, sinapis videtur esse vilissimum: nihil etiam quidè Deo verbo Dei & prædicatione Evangelica, quæ oculis non Christianis Ecclesiæ suæ agro cõcredidit, esse nus videri videtur oculis mundanorum abiectius, at paratioram Deo & Angelis nihil eadem haberi aut fingi potest excellentius. Omnes quippe flosculi Rhetorici, omnis Theoria physica, omnia argumenta philosophica, non nisi fabula quadam sunt, si cum doctrina Evangelica comparentur. Testem rei huiusce habeo Davidem dum canit: *Narrauerunt Psal. 118. mibi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua, Ipe quoque gentium Apostolus Paulus verbi Dei contemptoribus agens post futuris temporibus venturos ait, qui pseudopphetas & doctores prurientes auribus sequendo, à veritate quidem auditum auerent, ad fabulas autem conuertentur.* *1. Tim. 4.*

Hinc Christus summus ille doctor verbū suum esse voluit humile & abiectum, qui & prædicationem suam humilibus verbis, nullo ascitio adhibito furo, exposuit parabolis, similitudines, aliaque vulgaria argumenta, obuiis è rebus producta adhibendo; meram & nudam simplicitatem demonstrando, utpote qui nulla schemata, colorem nullum, nullumque artificium quaesierit. Et consulto quidem, quod veritatem resque *verissi-*

verissimas doceret, quæ nullo fucò aut colore adulterino opus habent, vt mendacium & dolus. Hinc veteres illi Philosophi, vt ea quæ docerent quamuis è mendacijs cõflata, vera esse comprobarent, verbis plurimis ijsque ad fucum compositis & coloratis vtèbatur. Ita scilicet mendacium colorari & palliari oportebat.

Solent mulieres deformes & corpus distortum habentes, fucò sibi & pigmentis venustatem conciliare, atque a iâ formam parariam facere; pulchræ vero & formosæ huiusmodi fucos & purpurissam abhorrent. Mendacium, vt hoc proposito adaptem, deforme est vt quod maxime, turpe, sordidum: quod vt deformitatem, turpitudinẽ, imperfectiones reliquas tegat; eloquentiæ fucò opus habet; at prædicatio Euangelica, verbum Dei, ipsa inquam veritas, quæ & pulcherrima & nitidissima est, nullo indiget artificio aut ementito habitu. Adeo vt non modicam Euangelio iniuriam irrogetis, qui verbis ad artem compositis, stoculis scholasticis, & Rhetoricis coloribus ipsum colorare & exornare contendit. Heu igitur seculi nostri pestem ac labem in quo plurimos reperire est concionatores qui eloquentiam magis suam ostentant, quam ad virtutem auditores exstimulant.

O calamitatem singularem! Hac de re conquectus olim est Dominus, cum de disertis & sui iactatoribus concinatoribus Ieremix ait: *Nunquid nõ verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petras? Nihil autem aliud verbis illis designatum voluit, quam Euangelij, quod est verbum Dei, concionatores, non ad instar adulantium oratorum philosophorumque, sermonem debere componere, sed instar ferratorum zelo succendi, instar latomorum adamantina, & pertinacia corda perfringere oportere; idque simpliciter & nativè sine vilo fucò aut schematum colore. E quo singularem sæculi nostri concinatorum vanitatẽ colligere datur. Quid si hostis vrbis huic immineret eandem eversurus, & excubiores & præsidarij loco pilorum, missilium bolidum & hastilium flores eiacularentur, rosas & lilia spargerent, non gladios sed ferra vibrarent; ane hoc modo*

hostem propellerent? nequaquam. Eodem profus vos modo agere certissimum est concionatores; rempubl. Christianam & animas vniuscuiusque præsentissimo periculo exponentes. Quando enim inimici nostri; peccatum, hæresis, dæmon Ecclesiam oppugnant tantum abest, vt eisdem verbo Dei propulsetis, fortissima validissimaque; sacra scripturæ arma adaptetis; vt etiam ad aniles fabulas recurratis, conceptus seculares & gentilissimum redolentes adhibeatis, & historijs profanis, nonnisi stoculos, elegantias, novitates, deliciasque rhetoricas seligatis, itaque hostes in Ecclesiæ arcem admittatis: cum potius verbis grauibus, minacibus, castigantibus opus foret, quibus & peccatores expugnaretis, vitiaque iugulareretis. Sed ehe nonnisi verba aurea, mellita, fucata, elegantia, ementitæ pulchritudinis, sed tamen elumbia, hodie in cathedris regnant.

Notent, obsecro, hi comminationem illam quam Ieremix Prophetia scriptam legimus; qua maledictus declaratur is, qui facit opus Domini fraudulenter, & gladium suum sanguine veretur tingere: *Maledictus qui facit Ierem. 48. opus Domini fraudulenter, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine.* Per antonomasiam autem & excellentiam opus Domini vocatur, salus animarum: quod ille fraudulenter agere perhibetur, qui in concionibus placere auditoribus eorumque auribus seruire contendit. Hoc scilicet est, Euangelium fallere, hoc est, in verbis Dei fucum facere, hoc est, veritatem stultitiæ ergo deserere. Nam doctrina hæc simpliciter & candide, nulloque adhibito pigmento tradi debet.

David rex non prius cum Goliada manus conserere potuit quam Saulis arma exuisset: quod diuinitus factum est, vt nimirum singularis hæc victoria non armis regijs, sed diuinæ protectioni ascriberetur. Ad eundem modum, non vult mundum aut peccatum, gigantes illos colossæos, regijs Philosophorum vel Oratorum armis superari Deus, sed solo pedo & lapidibus ad terram deijci, quibus tamen nihil ad pugnandum haberi potest vilius. Hinc in primos sui præcones, non Philosophos, sed idoras, piscatores, om-

simile.

Ierem. 23.

simile.

I. Cor. I.

nium scientiarum ignaros selegit. quod Apostolus Gentium innuit dum ait: *Videte vocationem vestram fratres; quia non multi sapientes sunt in mundo, non multi potentes, non multi nobiles, sed quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes, et non gloriatur omnis caro in conspectu eius.* Hæc omnia occasione grani sinapis dicta sunt, quod tamen omnium granorum minimum, paulatim excrecens, patulique luxurians comis fit arbor, ita ut volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius.

V.
Quid aues
hæc desig-
nanc.

Arbor porro hæc, quæ ab exiguo hoc sinapis grano pullulat, ut paulo ante iam dixi, vniuersum Ecclesiæ corpus est, rami vero, diuersi eiusdem status, Religiosi inquam, Laici continentes coniugati. S. Hilarius per aues Apostolos designari putat, qui instar lusciniæ in ramis Ecclesiæ confidentes, iucundissimam prædicationis Evangelicæ harmoniam & concentum edunt: ad quem alulic Psalmodographus dicens: *Praenerunt principes coniuuati psallentibus.* S. Gregorius autem ijs iustorum animas denotari credit, qua leuibus in sublime, ad diuinorum vsque mysteriorum contemplationem alis eleuantur, ad quam magni illi Philosophi nunquam pertingere potuerunt. Alij vero per aues has arboris ramis insidentes, Confessores, Doctores, Martyres, Virgines, ceterosque iustos, qui in sacro Ecclesiæ statu viuunt, denotari volunt.

Psal. 67.

Homines
auius com-
parantur.

Equidem per eadem homines intelligo, quippe quos ad cælestia Deus condidit: in quo nemo iure reprehendet, nam ut multa auium genera sunt, ita & hominum. Est imprimis auium regina aquila, quam hoc nomine dictam credo, quod vnguibus & aculeis ceteras aues decerpat & laniet: inter homines, ita & plurimos reperire est, qui instar aquilarum, cæteris præest: & dominari contendunt, aliorum exitium & interitum moluntur, sanguinem proximi exsugunt, & vicinos penitus depascunt: in quo thamo Sichimitarum similes illos esse crediderim, qui regnandi flagrans desiderio, se & socias arbore in exitium traxit dum conflagratione simul omnes perire.

Ind. 9.

Secundum locum teneat pelicanus, qui

pectus rostro perfodiens, sanguinemque efficiens, eodem pullos fouet & pascit. Inter homines quoque plurimos reperies, qui, quo filios locuplerent, ampliusque illis hereditatem relinquunt, non pectus & viscera, sed sanctam Dei legem perfringent, atque ita sexcenta animæ peccando vulnera infligunt.

Homines
nonnulli
pelicano si-
miles.

Tertium struthio, quæ natura grauis, Alij Struthionii. nunquam in sublime euolare potest, ac terra quodammodo adhaerescens, cursitando, calcibusque terram percutiendo, volitat. Hunc nonnulli etiam homines imitantur, quorum omne studium contentioque, quasi perpetuo hic victuri, & immortales à Deo conditi essent, erga terrena hæc fragiliaque versantur, quibus affixi nunquam animum ad superna sustollunt, nec medicatione in cælestibus versantur, corporis periturisque nimium immerfi. Quos item similes esse censeo pisci illi, quem Apostolus Petrus olim dragmam ore præferentem, reti conclusit: nihil enim cogitant aut loquuntur aliud, quam pecuniam, aurum, talenta lucrum, fœnus, vsuram.

Quartum pauo, qui exterius quidem Alij pauo-
nii. auium pulcherrimus est, & patulo pennarum examine superbit: ac ingratiſsimam vocem eius vel cantum nemo ferro potest. sunt & inter homines, qui vestibus suis & schemate exteriori, purpureo aut byſſino, superbunt, turgent & insolent; ac mox, ut os in loquelam resoluunt, non nisi ineptias, lasciuiam, sordesque meras, mundum & carnem sapientes, loquuntur, bonis omnibus merito graues & ingratas. De quibus agens Psalmita ait: *Sepulchrum patens est guttur eorum.* Psal. 5.

Quintum & postremum lusciniæ, aedon, Alij lusciniæ & philomelæ. philomela, acanthis, aues Canariæ, aliæque plures, quæ exigua quidem corpore, harmoniam tamen edunt iucundissimam, & cantu suo vnumquemque recreant. Hi sunt religiosi, mundo quidem viles & contempti, cunctos tamen ad virtutem exstimulantes, ad probitatis semitam deducentes, de Deo & rebus cælestibus perpetuo agentes. Sunt scilicet columbi illi felle & nequitia carentes, simplices, in conuictu faciles, nemini graues aut noxij: sunt turtures perpetuo gementes & aridis semper ramis insidentes, dum sua aliorumque pecca-

peccata assidue deplorant, & afflictiones Ecclesie lamentantur. Atque omnia hæc auium genera in arboris huius ramis nidificat, tam iusti quam peccatores, tam scelesti quam innocentes & integri: alij quidem in ramis vitæ monasticæ, alij in status Ecclesiastici, alij denique in status coniugalis.

Duo auium genera.

Sed audite & alium conceptum: quorquor aër aues educat, ad duo reuocari capita possunt; aliæ quippe sunt rapaces & prædæ asuetæ, aliæ vero cicures & mansuetæ: omnes quidem hæc, si notastis in arboribus nidificat, ea tamen inter vtrasque est differentia, quod rapaces non nisi noctu nidum visitent, per diem prædæ inhiantes, & circumquaque; esse conquirendæ gratia volitantes. aliæ vero noctu diuque nidis insideant, pullos excludentes, alarum sordes expurgantes, plumas mudantes rostrum tergentes, & suavissime per aera cantillant. Sunt quoque duo hominum genera, mali inquam, & boni: illi sunt aues prædatrix, hi cicures; ambæ tamen super arbore Christi Iesu sedentes, eo tamen discrimine; quod probi & iusti nullo non tempore eandem frequentant: siue enim optima valetudine gaudent, templa aduunt, sacramenta percipiunt, concionibus interfunt, siue eum aduersa luctentur, à cœptis tamen pietatis operibus in quantum per morbum licet, non resiliunt. At improbi, non prius ad hanc Ecclesie arborem volant, quam tenebræ ingruant; non prius de Deo cogitant; quam densa grauioris afflictionis nox superuenierit: cum enim lecto affixi decumbunt tunc vitæ emendationem spondent, in pauperes elemosinas effundunt, sacra celebranda indicunt, orationes aliorum exorationesque sanctorum exposcunt. Sed mox, ut pristinae sanitati restituti sunt, ad ardorem hunc redire amplius nolunt: nam qui alex & lusu dediti prius erant, dediti manent; si antea furabantur, tunc nondum furari desinent. Circa vitæ igitur vesperam & occiduos ætatis canos ad Deum sese conuertunt, templa frequentare incipiunt, conscientiam in tuto collocant; reliquo tempore, velut in meridie, discurrunt, vitia consecretantur, voluptates diripiunt, mundum ambiunt, ac non nisi rapto viuunt. O aues infaustas ac ne-

Tom. I. Pars Hyemalis.

fundas! sed iam primæ parabolæ finem imponamus, & de alia iam aliquid dicamus, cum hoc initio propoluerimus.

Altera quam Euangelium hodiernum continet parabola, de fermento est, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum, cui regnum celorum simile esse dicitur. Chrysostom. inter præcipuos parabolæ huius interpretes; ait Ecclesiam fermento huic assimilari. Nam ut fermentum exiguum licet & vile, massæ pistæ insertum, eandem subleuat & in alium saporem commutat: ita Apostoli, numero pauci, & ignobiles, nulla rerum scientia donati, prædicationibus suis totum mundum conuiuere, eumque velut panem sapidissimum, Deique mensa dignissimum, reddidere.

VI.

Ecclesia fermento comparatur.

Chrysostom. interpretat.

Antequam manum profundius fermentari huic massæ indamus, diuinam hic sapientiam prudentiamque, pro rerum proprietate singula exponentem, notemus. In prima parabola regnum celorum simile esse ait grano sinapis, quod accipiens homo seminat in agro suo, iam vero fermento assimilatur, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus: ut differentiam esse denotet inter viri & femine opera. Neque enim pro rei decoro foret seminare mulierem, & virum pinsere. Adeo ut Christus hic insinuarit, virum in familia rite ordinata, consentanea vitis, & femine conuenientia opera gere oportere, & regulam illam grammaticorum quam maxime hic locum habere.

Deus pro rerum proprietate loquitur.

Vir & femina sua quisque operahabeat.

Omne viro soli quod conuenit esto virile.

Deut. 22.

Vetuit in veteri Testamento Deus, ne quis vestem è diuersis contextam materijs gestaret, scilicet & lineam & laneam, quo designatur, indecens esse, munia & officia, quæ simul constare nequeunt, assumere, id est, vitiles simul & muliebres partes agere: neque enim vllam hæc cum illis habent similitudinem, quid namque est aliud, viros femininis officijs se ingerere, & femine virilibus quam rerum à Deo constitutum ordinem peruertere, & merum chaos inducere.

Mirum profecto est, animalia quædam in rerum natura reperiri, quæ in duobus elementis

Animalia amphibio.

X

mentis

mentis sibi inuicem admodum contrarijs viuant: qualia sunt rauæ, metgi, crocodili, glires marini, aliaque huiusmodi, quæ Græci *æpiphina*, Cicero libro de natura Deorum *ancipites bestias* vocat. At multo magis mirum reperiri viros qui modo muliebres partes & viriles modo assumant, mulieres item, quæ modo matrem, modo patrem familias agant.

Prov. 11.
Mulieris
est solius
familie cura
tam gerere.

Tit. 2.

Gen. 2.

Psal. 122.

Matth. 13.

Sunt quædam in S. scriptura quæ in bonam, tum in malam partem capiuntur.

Apoc. 5.

De frugi & cordata muliere ita locutus est in Prouerbijs Salomon, *Considerauit semitas domus sue & panem otiosa non comedit.* Id est, prudentis & œconomæ matris est, semper agere, familiæ suæ prospicere, ac de sola re familiari cogitare; viri quippe partes sunt, externa negotia pertractare, rebusque grauioris momenti vacare. Quod & Apostolus Paulus, Titum in Episcopatus munere instituens admonere non erubuit, *Inuenculas adhortare ut sint curam domus habentes.*

In rerum creatione Deus ait, *Germinet terra lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum:* pomi videlicet poma, pruni pruna, ita cætera ceteros fructus proferant; quod & in operibus hominum locum habere voluit, ut scilicet vnusquisque agat, quod est natura ei facere incumbit, viri virilia & mulieres tractent muliebria. Quam operum diuisionem adhibet & Dauid dicens, *Sicut oculi seruorum in manibus Dominorum suorum: sicut oculi ancille in manibus dominae suae,* &c. quibus è verbis manifesto colligere licet, in familia morata, optimis que legibus instituta diuersitatem aliquam functionum inducendam, ut pater familias seruo, domina ancillarum curam habeat. Huc me fermentum abripuit, hancque verborum mixtio hæc causata est: sed iam ad lineam, simile est regnum cælorum fermentum.

Obiter autem hic notandum, *fermentum*, aliquando in bonam, in malam aliquando partem capi: sunt enim quædam in sacra Scriptura scriptura quæ in bonam, tum in malam partem capiuntur. Verbi gratia, Leo interdum Christum denotat, ut in verbis illis Apocalypcos, *Vicis Leo de tribu Iuda:* interdum demonem, sicut in Epistola Petri Apostoli. *Auersarius vester diabolus tanquam leo*

rugiens. Serpens interdum Satanzæ symbolum est, *Serpens decipit me,* interdum Messia, *Sicut exaltauit Moyses serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.* Aues quoque Luc. 8. demones denotant, qui sementem verbi Dei è cordibus auditorum vellicant, hodierno vero in Euangelio pro iustis capiuntur. Ita & fermenti vocabulum in nequiores partem interdum accipitur, ut Luc. 12. *Cauete à fermento Pharisæorum quod est hypocrisis:* Et in Epistolis Paulinis, *Modicum fermentum totam massam corrumpit.* Hoc autem loco in meliorem, cum regnum cælesti huic simile esse dicatur.

His ita constitutis, vocem fermentum diuersa in sacra Scriptura significare competitio: Primo namque doctrinam aliquam hominum denotat, ut quando Dominus Iesus, ut à fermento Pharisæorum sibi cauere, auctor fuit, *Cauete à fermento Pharisæorum & Sadducæorum,* eo quod traditiones hominumque institutiones edoceret atque hanc esse putat causam Origenes, cur in lege Moscaica fermentum à sacrificijs excluderetur. Verba cautionis hæc sunt, *Dum autem obtuleris sacrificium oleum in clibano, de simila, panes scilicet absque fermento conspersos oleo,* &c. Omnis oblatio, qua offertur Domino, absque fermento fiet nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio Domini. Secundo pro malitia accipitur: vnde Apostolus, *Ex purgate vetus fermentum, ut sitis azymi.* Atque hæc forsitan fuit ratio, cur in Exodo, dum magnus Paschalis comederetur, nemo fermentum domi afferre sine piaculo poterit. *In die primo non erit fermentum in domibus vestris: quicumque comederit fermentum, perbit anima illa de Israel.* Tertio prædicationem Euangelicam designat, ut hoc loco, *simile est regnum cælorum fermento.*

Hæc igitur mulier quæ farinam hic subiigit, Ecclesia est, in qua Euangelica prædicatione exercetur: mulier inquam de qua verba illa assentatorum Holofernis usurpare liceat, *non est talis mulier super terram, in aspectu, impulchritudine & in sensu verborum: mulier illa fortis, de qua in Prouerbijs Salomon, Mulierem forte quis inueniet, mulier illa Apocalypcos, amicta sole, lunam pedibus premens, duode-*

1. Pet. 4.
Gen. 3.
Num. 21.
Ioan. 3.
Luc. 14.
1. Cor. 5.

Varie verbi
fermentum,
significa
tiones.

Hom. 5. in
Leuit.

Leuit. 2.

1. Cor. 5.

Exod. 12.

Matth. 13.

Ind. 11.

Prov. 31.

Apoc. 12.

Tria farinae persequatur. Tria autem farinae sata, quibus fermentum inferitur, triplex dici lex potest, naturæ, Mosaica & Evangelica: hæc enim tres in Ecclesia tractantur: sunt etiam fides, spes, charitas: de his enim tribus in concionibus Evangelicis agitur: sunt oratio elemosyna & ieiunium, hæc enim tria fideles edocentur: sunt paupertas, obedientia, castitas: nam tria hæc Evangelica doctrina ad perfectionem consulit: sunt denique contritio, confessio & satisfactio, in his enim tribus poenitentia vera ac genuina sita est, quam toties Evangelici præcones annuntiant. O farinae dulces ac caræ! sed eorum in primis fermentum, quod omnia hæc subleuat, producit ac fermentat! De quo iam plura non dicam, vt finem duabus hæc parabolis imponam.

Conclusio. Vos vero auditores, horum omnium memoriam conseruate, parabolæ has nolite obliuisci: reminiscamini Christum ideo regnum cælorum grano sinapis contrulisse, vt edoceret, non prius regni cælestis compotes nos fieri posse, quam humiliter de nobis ipsi sentiamus, & in oculis propriis parui simus. Humiles siquidem Deus & demisse de se sentientes amat & amplectitur: superbos & turgidos execratur. Imitamini ad hæc auiculas, quas in arbore hæc videtis nidificantes, exiite naturam animalium terram semper intuentium, & ventri obsequentium, ac auim assumite, in altum euolate, diuina contemplantini, oculos mentemque in altum sustollite, & sacra mysteria meditamini, fermentum autem malitiæ relinquite, caute à fermento hypocrisis, fermento prauorum dogmatum, sermo illo nefando quod bonos mores destruit, & animarum nostrarum farinam corrumpit & acidam reddit.

Hanc porro tu nobis gratiam concede, omnipotens Deus, exuberantissime bonorum fons, animarum Redemptor, seruator orbis: tu, inquam, qui vere granum sinapis exististi, paruum in ortu, paruum in stabulo, paruum in deserto, paruum in passione, & in cruce paruum, sed, qui deinde post resurrectionem, post gloriosum ab inferis

reditum, post triumphalem ad cælos ascensionem adeo magnus effectus es, vt in arborem procerissimam, cæterasque arbores magnitudine superantem exereueris, cuius sub umbra & ramis, tot aues nidum struxerint, tot animæ sanctæ & piæ delituerint, mundum tibi vt adhererent deferentes. O arbor vitæ, & omnium quos ad vitam destinasti refugium, nostrum esto asylum, sedes & quies, nos vero aues tuæ simus, vt à mundo secreti, & ab omnibus terrenis cupiditatibus & negotiis expediti, laudes tuas cantare & mirabilia celebrare possimus: expectantes donec plena & canora voce cantantes audire mereamur angelos, in quorum consortio omnis beatitudo nostra & felicitas vera, ad quam nos deducere dignetur Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

DOMINICA SEPTVAGESIMÆ.

Partes.

- 1 Quod labore opus sit ad salutem.
- 2 De Dei nos vocantis amore praueniens, eiusque pacto.
- 3 De vocantis & vocatorum debito, & horum tardatione.
- 4 Qui sunt otiosi in hora undecima.
- 5 Quid à vespera & procuratore expectandum.
- 6 Quales opera ij.
- 7 Qua merces operariorum.
- 8 Quis quantumq; denarius.

Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Matth. 20.

FIGVRA.

DEVS optimus maximus, cum Hebræo-1. Reg. 21. rum peccatis ad iracundiam prouocatus, nullam cælo pluiam dimitteret, adeo, vt omnes fame se enecandos metuerent: David Rex summis precibus ab eo contendit, & oraculum consuluit, vt indignationis suæ & flagelli intentati causam reuelaret.

X 2 Cum